



TOMAN, DEVÁTÝ & PARTNEŘI

ADVOKÁTNÍ KANCELÁŘ

Trojanova 12
120 00 Praha 2
e-mail: ak@iustitia.cz
www.iustitia.cz

tel.: +420 234 701 111
tel.: +420 224 918 490
fax: +420 224 920 468

Kyvadlo a jáma

Není to ještě tak dávno, snad dvacet let. Na poslance, ministra či zastupitele bylo podáno trestní oznámení a on se obratem odporoučel z politického výsluní, aby nepoškodil svoji stranu či zastávaný úřad. Později byl většinou obviněn, odsouzen a vše bylo tak, jak má. Padouch byl potrestán.

To se později změnilo. Masivně přibývalo trestních oznámení, která nebyla vždy oprávněná. S odchodem z funkce se tedy vyčkávalo až na sdělení obvinění. Ale i tak. Poslanec, ministr či zastupitel, který byl obviněn, se obratem odporoučel z politického života a už se do něj nikdy nevrátil.

Ale i to se později změnilo. Trestní oznámení se stalo běžnou součástí politického boje. Denně jsme četli v novinách, na koho bylo podáno. Dalo se říci, že koho nevyšetřovala policie, jakoby nic neznamenal. Situace šla ještě dál. Obvinění a několikaleté trestní řízení se stalo tolerovaným rizikem práce osob pracujících pro stát či obec stejně jako jsou závaly dolu rizikem práce horníků. Pokud byli obvinění politici nakonec odsouzeni, bylo vše, jak má být. Občas nějaký přešlap, ale kdo nedělá chyby, že?

V posledních dvou, tří letech se ale cosi změnilo. Přibývá obviněných a obžalovaných poslanců, ministrů či zastupitelů, ale nikdo z nich kvůli tomu neodstupuje z funkce (pokud nejsou vzati do vazby). Nikdo je k tomu ale ani nevyzývá. Dokonce ani opozice ne a ta si většinou nenechá žádnou šanci ujít. Parlament přestává poslance a senátory vydávat k trestnímu stíhání, protože nevěří práci policie a státních zástupců. Obžalovaní i již odsouzení znovu kandidují ve volbách (dříve něco zcela nepředstavitelného) a jsou zvoleni. Stávají se z nich znovu primátoři a starostové. Jejich voliči a strany jim totiž stále věří. Co to ale znamená pro systém? Odpověď je jednoduchá: veřejnost se přestává ztotožňovat s prací policie a státních zástupců. Rozchází se s nimi v obecném názoru na to, co je spravedlivé a co nespravedlivé. Co je trestné a co by mělo být naopak oceněno. Chápe složitost práce v odpovědných funkcích a nevidí v každém starostovi darebáka. Justice stále častěji vytváří nečekané a stále překvapivější právní konstrukce a šmahem

obžalovává ty, kteří postupují podle obecného mínění v jejich zájmu a správně. Odborná i laická veřejnost se s tím přestává ztotožňovat a to je alarmující. Právo by mělo akceptovat a chránit stejné hodnoty, jako většinová společnost, která jej tvoří. Právní jistota pomalu mizí. Před několika lety běžné je dnes trestné. Dříve nepředstavitelné je dnes součástí našeho života.

Z posledních údajů vyplývá, že takřka polovina trestních řízení vedených se zastupiteli měst a obcí neskončila odsuzujícím rozsudkem. Padesátiprocentní zmetkovitost je i na dnešní poměry značně vysoká. Na jejím konci je kolem stovky zastupitelů, kteří byli léta vláčeni po soudech, aby se nakonec zjistilo, že se ničeho nedopustili. Omluva žádná, odškodnění mizivé, odpovědnost nulová. Požadavek, aby policisté a státní zástupci či soudci byli posuzováni stejně přísným a nesmlouvavým metrem, jakým oni posuzovali oběti svých právních experimentů, nenachází nikde sluchu.

Kde se stala chyba? Podmínky pro zahájení trestního stíhání jsou od 1. 1. 1962, kdy nabytí účinnosti stále platný trestní řád (i o několik let dříve), stále stejné: „*nasvědčují-li zjištěné okolnosti tomu, že byl spáchán trestný čin.*“ A přesto jakoby v poslední době zjištěné okolnosti nasvědčovaly spáchání trestného činu jaksí častěji než v předchozích letech. Ani podmínky pro podání obžaloby se nezměnily, a přesto výsledky vyšetřování „*dostatečně odůvodňují postavení obviněného před soud*“ ochotněji než dříve. Politici nemohou dělat nic. Jakákoliv snaha je hned v zárodku zničena obviněním z útoku na nezávislost justice. A tak si musí justice, ta slušná většina v ní, pomoci sama. Zvažovat každé obvinění, nezamítat stížnosti, nepodávat obžalobu za každou cenu, zvažovat společenskou škodlivost a zjišťovat, zda není možné uplatnit odpovědnost podle jiných předpisů než trestních. A protože ti dole si dovolí jen to, co jim dovolí ti nahoře (krásný opis lidového úsloví, že ryba smrdí od hlavy), tak je řada na ústavním soudu, nejvyšším soudu a nejvyšším státním zástupci, aby zasáhli. Pokud samozřejmě netvrdí, že 50 % zmetkovitost trestních řízení je tolerované množství třísek v kácejícím se lese.

Budiž konstatováno, že i ve společnosti funguje zákon kyvadla, které se jednou vychýlí na jednu a pak zas na druhou stranu. Pocit frustrace, že si zde kmotří a jim podobní mohli po léta dovolit cokoli a policie na ně byla krátká, je v posledních měsících vyvažován pocitem, že si zde mohou dovolit cokoli orgány činné v trestním řízení. A jsou na ně krátkí všichni. Vždyť kdo by si před lety dokázal představit vpád policie do budovy vlády a tajných služeb jen proto, aby se vyšetřilo, jestli milenka premiéra nechala sledovat jeho manželku? Na cestě do pekel jsme urazili další metry.

Chtěl jsem skončit nějak pozitivně. Něco na způsob, že tady už všechno bylo a že se kyvadlo zase vrátí zpátky, ale nikdy do bodu vyššího (horšího), než ten, z něhož bylo vypuštěno. I v té E. A. Poeově povídce Jáma a kyvadlo je napsáno: „*Dlouho zde řádila bezbožná cháska trýznitelů, nemohoucí se dosytit nevinné krve. Dnes, když je vlast v bezpečí a sluj záhuby rozbořena, tam, kde byla hrozná smrt, vládne život a blaho.*“ Snad ano, ale zatím to vypadá, že naše kyvadlo svého kulminačního bodu ještě ani nedosáhlo a až se bude vracet, smete nás s celým právním státem do jámy.

Když jsem dopisoval tyto řádky, přečetl jsem si, že policie požádala Parlament o vydání exprimátora doc. MUDr. Bohuslava Svobody k trestnímu stíhání. Údajně za to, že na doporučení Transparency International uzavřel smlouvu se současným senátorem, tehdy advokátem JUDr. Láskou. Ten zpracoval právní audit Dopravního podniku a zjistil údajné stamilionové úniky z Dopravního podniku, které nyní vyšetřuje policie. Promiňte ten výraz, ale to kandiduje na hloupost roku. Ovšem výmluvnější tečku za tím, co jsem tady právě napsal, bych si nevymyslel.

JUDr. Petr Toman

TOMAN, DEVÁTÝ & PARTNEŘI
advokátní kancelář, s.r.o.